

Trasove pokretljiva, pisano na obe strani predložnja
uplovača listca.

Gymnazijski biblioteki Mariboraki tote br-
kvisu. Druže-pu smekli poslovenitella
Predgovoritelj.

Navuk v peldah.

Lépe sgóbe in koristne povésti

sa

otroke

od

P. Ilga Jai{a.

Po predélani, popravljeni in pomnošeni B u c h f e l n a r-
j e v i sdazhi

s nem{hkega poslovenil

J a n e s D r a g ó t i n S h a m p e r l.

,S kipom.

V G r a d z i ,

v salogi F . F e r { t l n o v e (J . L . G r e i n e r) knigarnje

1836 .

D 8

Navsk v psid ah.

Ljubezniva in kerizna povelja

22

Otrokom!

Otroko

Ljub otrok! naj Ti ta kniga bude
Ogledalo ko sed zhi/te vode:
Kim svejtêj bô/h se v nji ogledaval
Tim bolje bô/h sam sebe sposnaval.

po predstavi, popravljeni in ommenjeni s u k i a r
idzba 1 v 1

inovelece agoc?ma a

Janca Dr. in Champerl.

(Prepisal dr. Fr. Petrić.)
jul. 1938

V Gradbi

v zalozbi T. Jerziničeve (v. l. Grinert) kulturne

1838.

FD

Vrazovo posvetilo, pisano na obe prazni strani pred notranjim naslovnim listom.

Gymnasialni biblioteki Mariborski tote bu-
kvice daruje po smerti poslovenitelja
Predgovoritelj.

Αποδείξις *

I.

Tam oko moje velik vert zagléda -
ograjeno za rože lépo polje;
stražár perteče ključ dà z hitre volje;
jaz odprem; berž od groze sem vsa bleða.

Zakaj - jaz mesta vidim polne reda,
k potrebi vencov in stolic do volje,
al ljudi ni, kar trebalo b' naj bolje;
Oj čuda! Kaj to? praša se beséda.

Na to zamaram list lepò pisani, -
na listi pak postavljeno je bilo
dežel - Silesko, Štajer, Gorotani.
Ahà! oátód še ne je duša zvésta
peršlà - se vpótim - Slavino na krilo,
ki davno že perpravljene jim mesta.

II.

Tam v onem kraji, kjer se pašči Drava
da sestro Muro berž in berž objame,
tam vidiš v lépih dolih bele hrane,
tam sina je spočela ljubav prava.

Za slabih let že misli bistra glava,
kak materi poverne, kar ji vzame,
ni mu blagà zvun proste pésmi same,
al gane to, da k Bogu vpije slava:

"Oh oče! pošli mi to dete v raje,
naj ljubav moja s solzami ga zmoči." -
Bog milo sluša, kar kči prosi, daje.

Berž anjgelca odpošle Ji po sina:
Anjgel mu sklène roke sklène oči,
Ter v krila Ji pernese Dragotina.

III.

Oh mili Bog! ni to nebeska slaja?
to mater vidit kak oko Ji bliska
kak sina na serdcè s radostjo tiska,
bi mislil da smert nevmerteljnèm daja;

Kak s nevmertelnostjo si ga napaja,
kak zdaj hladilo to zdaj tisto iska,
da v rane vleje ga, ki ta pot stliska
od zibke vdarjala mu jih do raja.

Ni skoro maternem pestvanju konec;
ko skópala ga s solzami zadosti,
spusti ga z kril si vživat rajskih sonec.

On pak gre širom večne domovine;
ko pride kjer je on vert prazen prosti,
glej! ime "S t a j e r" berž spred njim spremine.

Pervi sonet je z slavnega českega speva S l a w y d c e r a preložen; drugi in tretji sta original. - G. J a n e s D r a g e - tin Š a m p e r l poslovenitelj tote knige, rojen l. 1814 se je učil latinskih šol v Maribori spisal nekoliko lepih pesmic, ter sver-
✓ 1.1814 šivši modroznanstvo na Gradčkem vseučiliši meseca serpna l.1836 vmerl na jetiki v hiši, kjer se je narodil na taj jemu neprijazen svet. Za njim plačijo jegova Mati ino jeni verni sini - jegovi brati - dobri Slovenci.

J. Cerovčan

P r e d g o v o r .

- - -

Go (pod s^aloshnik je meni narózhil tote knishize po obzhin(ko - /lo-
ven(kem preloshiti. Biv(hi pak jas do volje / drugimi knishevniimi po(ili
sabavljen ne jem /i vupal k bremenam pali bremena perloshiti, ampak jem
ga iarózhil g. Shamperlu, kterege ljubav do lépega domazhega jesika mi
je po njegovem nevtrudnem vuzhanji domazhih in Ró(kih gramatik - ter ved-
no(t s nekoliko drobnih la(tnih pe(miz snana bila. On je radovoljno in /
ve(eljem meni odlózheno teshavo na /vojo glavo vsel, ter v(e Slovence,
kar jih od Belaka do Lotmerga - od ve(niz /red Shelesne in Salad(ke /to-
lize do Adrian(kega morja prebiva, na pameti imáje /i k teshavnem delu
perpravil. Sa obzhin(tvo v na(novane meje sagrajeno pi(ati, kxkx ne je
lahko délo. Tak pi(ati, kaj bi v(akem rasumljivo bilo, ne mogozhe; ali
pi(ati, kaj bi sa v(e rasumljivo bilo, je vendar in /amo tedaj mogozhe,
IV Kak na is-hodnem srekovajo je v(akemu, ki le sdrave vuha na, ter zherke
/herbe(ati vé, mozhi pi(ati; Kak pak Kranjez in Koro(heez sgovarjata, ne-
ti ni pravopi(nih zherk na /vétí, neti jih ne bómo meli, zhe /he nam rav-
no milo(t Boshja /totino prerokov Metelkove glave in pameti po(lala bi;
sakaj da Kranjez in Koro(heez nemata /amogla(nika, ki bi ga gladko vuho
raslózhiti moglo, kateri smed petka bi bil? svun onih na ktere /e oj(ter
vdar (á, è, í, ó, ù) na(lanja. Satoraj /o sahodni pi(arji ne vedli, ktes
/amogla(nike bi v pi(mo jemali, ter nekliko jih terdilo, da ne je mogózhe
tega narezhja x v pi(mo /praviti*), nekteri pak /o v te(nobi pi(ali kak /e
jim na vuho padati sdelo je, da na(na ho isreko in narezhje kakti na kak-
/hno hrupavo kramlo (patois) ne /ó /e hteli oglednóti, tim vezh, da je sa
na(he dni nekoliko is na(sazhele jihov /léd i(kati ter v njihove /topinke
/topati. Velikovuzheni go(pod Zhop, ki nam jega presgodaj ne(milena /mert
V vsela, je / grajal /veplivo(t in /labo(t gramatizhne pod(tave: P i / h i
kxk k a k g o v o r i / h. G. Zhop je /amo Kranj ko na(mi(li mel, toraj
lahko tro(il in /ru(hil pod(tave sa sahodno isreko, a po- tem se / is- hod-
no je(nav(njije dal rezheno pod(tave sa to(i(to kakti x /talno isrekovanje
veljati, ktero /e gotovo na(h - zeli Europi /lavnosnani - gramatik na mi-
/li mel.

*) Also ist auch die Windische sprach, wie die in diesen landen gebreuchig
nit vor hundert oder mehr, sondern allererst bey dreussig Jaren^{nit} ge-
schrieben, oder auff Papyr gebracht worden. Auch viel leut vermeint,
das dieselbige , von wegen jherer besonderer, und in etlichen wórttern,
in andern sprachen vngewóhnlichen schwárer aussprechung, nit wol
kóndte in die Feder gebracht, vnd mit lateinischen Buchstaben, zum
druck, noch viel weniger, das die ganze Bibel darein kóndte transferirt
werden. (Svetu pismu l. 1584.)

Kak je on in pokojni g. Zhop mi |lil, tak tudi mi mi |limo in pi|hemo po naši zhi|ti in |talni isreki ter v prihod pi|ati voljo mamó. Leshi je sahodnim Slovenzom v pi|mi |amogla|nikov pre|kozhití ali (po Vodnikovem) pogóltnoti, kolikor jih |imljubo je, kak nam brati bresh njih ali pak zelo | takimi, katerih neti mi, neti oni neti noben Slovenez nema. Naj nam nesamerijóna |hi sahodni bratje, katerim tote be|ede nasozhi pri-dejo, tega terdega naprevsetja, ter naj ne krivijo beda|te ljubesni do kótekov |vojih sleshi|h: mi tak devljemo s zhi|tega zhutleja predno|ti na|he isreke, ter | mirno ve|tjo |everne in ju|hne bratanze Zhehe, Ró-|jane in Ilire (Horvate, Serblje) na ob|ódbo kiizhemo. Mi | tim djanjem ne sametavljemo Kranj|hine in Koro|hine, ampak | rado|tjo v potrebo jemljemo in jemali bomo be|éde in la|tno|tni jujnega narezhja, ktere-koli |o prave domazhe korenike in Sloven|kega duha. - Toliko od isreke (pronuntiatio) in narezhja (dialectus).

VI

Edaj |he nekoliko popravkov pi|avnega nazhina, ki pervizh |e v totih bukvizah perkashejo, |prizhati dolshen |em.

1. Raslózhek med predlogi (praepositio) s (t.j. dosdanji 's, p. 's doline, 's planine) in | (t.j. dosdanji s', p. s' dolino, s' planino) je re|em po isreki teshko ras|ódi|ti kak bi |e pi|ala, sakaj pred terdi-mi |amogla|niki |e sgovarjata oba terdo, pred mehki mi pak mehko. Na|hi dosdanji pi|arje |ó v|ji mehko s ('s in s') pi|ali, g. Danjko pak v |voji abecedni knishizi oboje terdo; ali sakaj oboje? Mi mamó nekoliko be|éd p. | o |e d, | o v r a s h n i k, | e g r e t i, | e m l e t i, v katerih |e savoljo isrezhne gladkozhe med taj | (s'), ki 6. padesh terja, |amogla|nik po|tavi, ter v |vojem pravem snazhaji ogla|i; satoraj |mo ga tudi v |voj oblezh oblekli. Kak |e per na| sgovarja |e tudi per na|híh bratanzih sgovarja, ter drugazhi sgovarjati nemore, pi|he pak po-leg na |hega popravka.

2. Per name|tximéni (pronomen) o n, o n a, o n o, v v|seh pade-shih svun jednakih pervemu po|tavili |mo name|to n j |amo j, sakaj v i padeshi svun rezhenih |e spelavajo od sa|tarélega |i, |a, |e. N |amo sa predlogá savoljo |laj|he isreke per|topi: satoraj |e g a, |e, |e m u, |i nam, n |e g a, n |e, n |e m u, n |i, ter o d n |e g a, o d n |e; per n |e m, per n |i pu|tíli.

VII

3. Sa zherkami j, z h, s h, |h, kadar ma zhi|ti o |lediti, |mo po|stavili v|ikdar zhi|ti e, kak |e v |starem | Sloven|kem |vétém pi mi l. 1584 vezhkrat najde, snamenje, da |e v na|hém ob|hírnem narezhji navadno. Name|to tega o |o tudi dosdanji pi|arji she kdekde e pi|ali p. na |he b l a g o, m o j e | e r z e, v r ó z h e | ó n z e, nam. n a | h o b l a g o m o j o | e r z e, v r ó z h o | ó n z e.

To |o v|ji popravki. Zhe ne |em mogel jih pravote pred v|imi | timi be|edami |prizhati, ne krivte |e, ampak mojega dokashivanja |labo|t. Jas ne|em Orfej.- Kak pak |e snotrajne zene tih knishiz tizhe, odperto-|erzhno povém, kaj bo |e |izer kdekde kaka |labe|ha, manje Sloven|ka, ver|ta naj|hla, ali temu |e srok, da |e verli po lovenitelj na |red déla

sbolenei, salošnik pak (s danjem Turško) jilo délal. Naglo delo ne more biti popolnoma, nar manje pak knishevno. Kaj se vdarov (accentov) tizhe, je pošlovenitelj vjo délo (h njimi vred) spijal, da pak je tikarnik she (koro v prvem listi) accentovane (amogla) nike potro(hil, (ó) se v (léde) znih nehati mogli.

Na) bo slo ve(élilo, ako bodo gg. vuzheniki in ravnitelji krepkih mladih Slovenzov in Slovenk to malo (ljubavjo do domovine sazheto in (ver)sheno delo sa prikladen darek pridnosti (vojih vuzhenzov in vuzheniz ob)ódiili, ter na) k velzhim délom obudilo.

VIII

P r i d a v e k .

She v(i) drugi Sloveni majo obilne (birke) (vojih narodnih pe(mi, kateri) je nekoliko v isobrashene jesike ptujih narodov po(tavim: Nemzov, Franzosov, Anglizhanov, prenes(heno ter (rado(t)jo in zhudenjem perjeto, (amo Sloven(kih pe(mi na(hih krajev) she se ne je noben pi(ar dosdaj do)eknol, barem jih nerprost(em) oblezhi, kak s vušt naroda tezhejo, sapi(al. Jas (em she od mladih nog te mile s lepih du(h svirajózh(e pe(mi rad (li)hal. Ko pak (o mene dora(hene leta v neme kraje odegnala; ko (em z detezhjih let v mladenezhke (topil, je ljubav do domovine obudila ter (h njo nek(ka) (hna shelja in (ila se s domazhimi rez(himi sabavlati: sa kori(t in po)hte nje (vojega narodeka) kerbeti, (em po je)senih na kratke (zha)se domovino obhajajózh lete pro)te glafeke (pet) (li)hav(hi sapi)aval, kde bila se m) meni koli prilika podala. Moja dosdanja (birka) jih 250 sapopade, katero, ko bersh tretjo (totino) dopolnim, (Sloven(ki obzhini srózhiti) nakanim.

IX Narodne pe(mi, ki jih deklize in fantje v pameti in na vuštah no(i)jo, (o naj velzhi saklad na)he narodnosti) (naj drashja troha) jenega nekda(hnjega boga)stva -- blago, (kterim) (lobodno) nasozhi (vojih) (o)jedov (topimo) rekozh: "Glejte! mi (he) (mo) Slovenzi." Narodne pe(mi) (o) naj kra)ne(hi) ódi / na)hega snazhaja, kateri (o) v tenko, gladko ruho jesika oblezheni. Narodne pe(mi) (o) dragi kamenzheki, ktere toliko bodikaj sdajnih nekaj (irovih, nekaj prenadutih, malo pak dobrih pe(mi) sa)ipavle, ter jih ta (met) sarinola in jih kokodakanje oglu)hilo bode, ako jih sdajnikdo nezak odkopa-- tih milih glafekov v note po)stavi, jihovega (ladke)ga duha pred nesa)lusheno vmertelno)stjo ne ohrani. -- Naj sa jih ohranjenje v)aki) (kerbi, kateri zhuti, kaj je jega) sloven(ka rodila, ter ve, kar je ljubav in detan(ka) dol)shnost. V)aki) naj (tori, kar mu mogozhe, (naj) sapi)he, kde kaj pro)tega zhuje, naj bo se mu vidilo dobro ali (la)bo. Naj nikdo med shitom kokolá ne puli, per tem bi (e) lahko kaki dober

XII

narodu; satoraj ga peljajte s puhe; pepomorte ga k navuku; dajte mu knige do rok; poloshte denar sanje, ktere ga je Bog Vam v jakem po potrebi podelil. - Naj noben s najhjih redkih bravzov ne mi/li: "Jas si ne bom tih knishiz kupoval: jaj si je moj /o/ed ku/pil bo; on bo mi je gotovo pojodil." Taka ne/rezhna mi/el sna mnogim na pamet priti. Po takem /e potrebni denar ne nabere, - o/nova vesne, in tro/hhek slatodragih zha/lov najhe mladosti je na nizh. Mi radi zha/ tro/hhimo, neti ne terjamo vinarja sa polnozno budenje, ako /amo vemo, kaj ga tro/hhimo sa kori/t -- sa dobro domovine, ne pak sa hrano molov, ki bi /e nam v rokopi/ih go/tili, ali sa ple/nev, ki bi tesaje ~~maxkik~~ najhjih pere/ oblazhila ter jela. Bratanzi Zhehi v slatem pragi po/ebno penesnizo (kassa) majo, v ktero denarje polagajo v/aki po /vojem gle/htvi: vuzhenzi po 2 - 5 r; /hkolniki, me/hzhani, kaplani 5 - 10 r, ze/ar. /luzheb/niki, fari 10 - 20 r.fr. na leto. S timi denarji pak /e knige sa du/hno in tele/no kori/t prostih in /ircma/hkih ljudi na /vetlo davlejo, t.j. knige od sadershamnja, od ker/han/kih, zhlovezhan/kih dolshnosti, od go/odarstva i.t.v. (preglej zha/opi/ museum zhe/keho 1826 - 1836.)

Nekteri per naf ((aj /o, hvala Bogu! redki) /he /o, ki mi/lijjo: "Sakaj ta /haka ljudi nebi /vojega jesika s mi/li pustila? More jo /iliti, naj /e nem/ki vuzhi." Take pra/hamo: Ali /o one ptize, ki /o mogle prirodne pe/mi posabiti, ter po pi/hali shvergole, sa pro te gaje, sa zhi/ti srak? One v kobazhah zh/bijo. Kteri tak goverijo, tim /vetujemo naj /e nek zha/ hranijo / travo, ki jo per naf sa dobro mi/lel majo; po - tem naj /pet /odijo od tak vashnih rezhi. Dotezha/ pak /bogom!

Pi/al v Gradzi na dan /v. Janesa ker/itelja

Jakob Z e r o v z h a n.

/hol! Ne /o naj imenitne /hi moshje, ki na njih /edijo ter od nekda /ede-li /o, Sloven/kega kolena? Slovenzom je priroda dobre la/stnosti dala ali /i noben /o/ed ne da veljati, sakaj one /o /krit, sakopan denar.